

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 1. Vtrum voluntas sit tantum boni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Q V Æ S T I O O C T A V A :

De Obiecto Voluntatis.

NOtandum est, Ab hac quaestione usque ad decimam octavam, D. Thomam explicare naturam actuum voluntatis, quibus homo à prima intentione finis, usque ad ultimam eius consecutionem, progreditur.

Verfantur autem hi actus partim circa finem, partim circa media. Circa finem versantur, Amor, Intentio, Fruitio. Circa media, Consilium, Consensus seu Electio, Imperium & Usus.

Vt autem explicet naturam actuum voluntatis. Primò agit de obiecto voluntatis. Secundo, de causa mouente. Tertiò, de modo motionis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum voluntas sit tantum boni?

Respondetur affirmatiuè.

D V B I V M I.

Vtrum voluntas nihil possit velle seu appetere prosequendo, nisi sub ratione boni?

Quidam Doctores videntur existimare, voluntatem posse appetere malum quàm malum, & odisse bonum quàm bonum; sic vt malum placeat quia malum, & bonum displiceat quia bonum est. *Quæ sententia tribui solet Occamo & Maiori, & alijs quibusdam.*

Occam. Maior.

Malum sub ratione mali, appeti non potest.

Verum contraria sententia, scilicet malum sub ratione mali appeti non posse ab vlla voluntate, est communis Doctorum; neque puto, si rectè explicetur; à quoquam negari posse: & meo iudicio Occamus & Maior in re ipsa non dissentiant ab hac sententia. Occam enim in 3. q. 13. dub. 3. vbi de hac re agit, solum docet malum quod verè est & cognoscitur esse malum, posse acceptari; vt cultum idolorum: non tamen excludit omnem speciem boni; v. g. commodi; honoris, &c. Maior verò clarè requirit aliquam speciem boni; vt videre est in 4. d. 49. q. 6.

Ex Patribus. Dionysius.

Probatum Primò, Auctoritate Dionysij lib. de Diuinis nominibus cap. 4. parte 4. versus finem: *Boni gratia omnia sunt; & quæ bona, & quæ bonis contraria; nam & hæc boni appetitu aggredimur. Nemo enim in malum intuens agit quæ operatur: idcirco neque hypostasim habet malum, sed πρὸς τὸ ἀγαθόν (id est, adiacet hypostasi) dum boni gratia, & non sui ipsius geritur. Et infra: Itaque malum, est præter viam, præter intentionem, præter naturam, præter causam, præter principium, præter finem, præter terminum, præter voluntatem, præter hypostasim.*

August.

Augustinus lib. 2. Confess. cap. 4. docet, *Omne peccatum committi ex appetitione alicuius boni, quamuis infimi. Et cap. 5. dicit, Omne peccatum tendere ad aliquid habens speciem boni, quod tamen in Deo est verum bonum. Sentit igitur Augustinus, ne in peccatis quidem, malum sub ratione mali appeti posse.*

Anselmus de Concordia gratiæ & liberi arbitrij *Anselmus.* versus finem: *Instrumentum volendi (id est, ipsa potentia voluntatis) duas habet aptitudines, quas voca affectiones, quarum vna est ad volendum commoditatem, altera ad volendum rectitudinem; nempe nihil vult voluntas, quæ est instrumentum, nisi aut commoditatem, aut rectitudinem: quidquid enim aliud vult, aut propter commoditatem aut rectitudinem vult; & ad has, etiamsi fallitur, putat se referre quod vult. Vbi per rectitudinem, intelligit bonum honestum, quod ibidem sæpè vocat iustitiam. Per commoditatem, intelligit quidquid villo modo delectabile, vel naturæ commodum. Per id quod appetitur propter hæc, intelligit bonum vtile. Itaque aperte indicat Anselmus, nihil posse appeti nisi ob bonum honestum, vel aliquo modo commodum.*

His adde testimonium Aristotelis 1. Ethic. *Addo Aristotelem.* cap. 1. *Omnis ars & methodus, omnis actio & electio bonum aliquod appetere videtur; vnde rectè pronuntiarunt (Veteres) Bonum esse quod omnia appetunt.*

Secundò probatur ratione. Prima ratio, Id quod in ceteris rebus est inclinatio naturalis, seu motus sequens naturalem inclinationem, id in rebus cognitione præditis est inclinatio appetitus sensitui, vel rationalis: atqui illa non potest tendere, nisi in id quod est rei secundum naturam conueniens: ergo neque hæc potest tendere nisi in id quod est rei conueniens secundum apprehensionem. Sicut enim illa inclinatio sequitur naturam rei, ita hæc sequitur apprehensionem.

Ex ratione.

Secunda ratio, Intellectus non potest assentiri falso quia falsum; sed solum quia verum, vel speciem veri habet: ergo similiter voluntas non potest appetere malum quia malum; sed solum quia bonum; vel speciem boni habet. Patet consequentia, quia non minus voluntas abhorret à malo, quàm intellectus à falso.

Tertia, Nihil ob eandem rationem potest esse appetendum & fugiendum: atqui malum, quàm malum, est fugiendum: ergo non potest esse expetendum.

Quarta, Malum non potest esse expetendum; cum nihil habeat quo aliciat voluntatem: ergo si expetatur; id solum erit propter aliquod bonum ei coniunctum. Quod Confirmatur. Experiencia: Quia nemo vquam peccauit appetendo, quin spectauerit aliquid boni, vel speciem boni habens; vt honorem, laudem, diuitias, voluptates, vindictam, & similia.

Obijcitur Primò, *Quidam appetunt non esse, & verti in nihilum; vt colligitur Iob. 3. & 10. & constat experientia: atqui non esse, non solum est obiectum malum, sed etiam summum malum; est enim priuatio omnis boni: ergo, &c.*

4. Solummodo non esse obiectum malum.

Respondeo, non esse, dupliciter spectari posse; Primò, Secundum se nudè: sic nemo potest illud appetere. Secundò, vt includit liberationem à miseria: sic potest appeti; quia habet rationem cuiusdam boni. Sicut enim tristitia & dolor est quoddam malum posituum homini, ita carere miseria, est quoddam bonum negatiuum. Neque verum

verum est id quod subsumitur, nempe quod non esse, sit summum malum; quia malum requirit subiectum; est enim privatio boni, non pura negatio. Vnde Dionysius loco citato ait, *malum non habere hypostasim, sed περιουσιασιν*, quia videlicet adiacet bono. Potest tamen largè vocari malum, quatenus est negatio boni, quod fuit. Adde, quod damnatio sit malum positivum, quod longè pluris aestimatur, & deterius est damnatis, quam negationem; quale est non esse: vnde malunt hoc malum negativum, quam afflictionem damnationis. Imò quod cupiant Non esse, est ex amore sui esse: vt enim suum ipsorum esse liberum sit tanto malo, optant non esse; idque secundum rectam rationem; quia est illis melius non esse, quam sic esse; vt aperte colligitur Matth. 26.

Obijcitur Secundo, Dæmones appetunt peccatum, quia est offensio Dei: Atqui hoc modo peccatum habet rationem puri mali: ergo &c.

Respondeo, Appetunt quidem peccatum, quia est offensio Dei; sed non ibi sistunt; verum id referunt ad aliquid, quod speciem boni habet. Appetunt enim id, vt se quodammodo de Deo vlciscantur, quod ipsi apprehendunt tamquam sibi commodum. Sicut qui aliquid appetit in contumeliam sui inimici.

Obijcitur Tertio, Qui odit inimicum, vult ei malum; idque tantum vt ei male sit: vt docet D. Thomas 2. 2. q. 34. a. 6. Hoc enim differt odium ab ira; quod odium velit malum, quia malum; ira autem velit malum sub ratione iusta vindictæ.

Respondeo, Qui odit inimicum, vult illi quidem malum, vt male sit illi; sed ratio cur hoc totum velit, est, vt sibi bene sit: nam inimico malum esse, apprehendit sub ratione sui boni.

Obijcitur Quarto, Potest quis nolle beatitudinem, & velle eam carere: atqui in hoc nullum est bonum: ergo potest velle purum malum. Maior probatur Primo, Quia multi optant non esse, & nunquam fuisse; & consequenter non esse beati; qui enim vult antecedens, vult consequens, quod necessariò inde sequi videt. Secundo, Quia Deus, supposita præuisione, quâ præuidet Petrum in peccatis moriturum, potest ei damnationem suam futuram reuelare, & se nolle vt sit beatus: atqui Petrus potest se huic diuinæ voluntati conformare: ergo potest velle non esse beatus.

Respondent quidam, Hominem posse nolle beatitudinem in particulari, quæ consistit in visione Dei: non tamen beatitudinē in genere, quæ est plenitudo boni, & carentia mali. Sed si quis bene aduertat, videbit vtriusque eandem rationem, supposita certa cognitione in homine, quâ sciat plenitudinem boni, & carentiam mali non posse haberi nisi in visione Dei; vt rectè Scotus in 4 d. 49. q. 10.

Vnde Respondeo, Est beatitudo siue in genere siue in particulari considerata, non possit respui secundum se; & solitariè accepta, cum nihil habeat in se, cur possit displicere; tamen si spectetur vt habet coniunctum laborem in acquirendo; vel vt acquisitio impedit aliud bonum; vel denique vt carentia ipsius apprehenditur tamquam mediū ad aliud bonum, sic potest quis nolle beatitudinem, & nolle ad illam conari. Sic enim multi ad vitandum laborem presentis vitæ, & ne careant voluptate presentis, nolunt beatitudinem futu-

ram, modicis bonis contenti. Simili modo Moses, & Apostolus Paulus optabant carere aeterna beatitudine, vt Israël saluus fieret, iuxta Chrysost. Homil. 16, ad Rom. de qua sententia dicendum est 2. 2. q. 26. a. 4. His tamen casibus non reijcitur beatitudo quatenus bona est, sed quatenus habet aliquod malum cōiunctum. Neque appetitur privatio eius, quæ malum est; sed quatenus videtur necessaria ad aliquod aliud bonum.

Ad Primam confirmationem; Qui appetit non esse, appetit consequenter, saltem interpretatiuè, carere beatitudine, non ob ipsam beatitudinem; sed vt carcat incommodis, quæ ante beatitudinem obtentam deberent subiri. Sicut dictum est de eo qui expressè non cupit beatitudinem futuram, vt vitet laborem & incommoda huius vitæ.

Hinc patet ad confirmationem, Nam si quis eo casu nollet esse beatus; id non nollet, quatenus beatitudo est bona; sed quatenus est iniusta; & vellet ea carere, quia id iustum & conforme diuinæ voluntati.

Obijcitur Quinto, Propositis duobus æqualiter bonis, potest voluntas alterum respuere electo altero, hac sola ratione; quia sic placet: ergo poterit aliquid velle, vbi nihil est boni: nam ipsius beneplacitum erit sufficiens ratio.

Respondeo Negando Consequentiam. Beneplacitum enim voluntatis est sufficiens ratio acceptandi alterum præ altero, quando vtrumque est bonum; non tamen quando in obiecto nihil boni apprehenditur.

Obijcitur Sexto, Si voluntas non potest appetere malum, & odisse bonum, non poterit mereri in appetitione beatitudinis, & detestatione aeternæ miseriæ. Probatur, Quia necessariò illam appetet, & hanc fugiet.

Respondeo, Voluntas non appetit beatitudinem necessariò secundum exercitium actus (sic enim nunquam posset ab illo actu cessare) sed liberrimè; vnde in illa appetitione mereri potest: nam libertas exercitij sufficit ad meritum. Secundum specificationem actus necessariò quidem illam appetit; sed hoc non obstat merito: nihil enim hoc aliud est, quam, illam secundum se non posse odio haberi.

D V B I V M I I.

Virum voluntas semper absolute feratur in bonum, & quidem in tale, quod etiam absolute sit bonum; an aliquando sub conditione, & in bonum sub conditione?

Q Vidam docent Primo, Voluntatem affectu presenti nunquam ferri sub conditione in aliquod obiectum; sed semper absolute: vnde omnem actum voluntatis esse absolutum, nullum conditionatum. Itaque non dari vllum affectum voluntatis presentem, qui explicetur per *Vellem*; sed omnem explicari per *Volo*. Confirmatur à simili, in sensu & intellectu: nullus enim est actus sensus vel intellectus qui feratur sub conditione in suum obiectum; sed omnis fertur absolute. Vnde nullus est actus præsens qui explicetur per, *Viderem, Intelligerem*; sed omnis præsens explicatur per, *Video, Intellego*.

Secundo, Docent voluntatem affectu presenti nunquam fieri in obiectum sub conditione con-

E iij sideratum.

Qui appetit antecedens non necessariò appetit consequens. Presciscum possit illud formaliter nolle sed appetit illud interpresatiuè, & secundum estimationem merentem.

Potest quis velle malum quod malum appetit, non sibi.

Quomodo possit homo nolle beatitudinem.

Quorumdam sententia.

ideratum. v. g. Si esset bonum, Si esset licitum; sed absolute, Quia est bonum, vel Licitum. Sicut patet à simili in sensu & intellectu: non enim intelligimus, si esset verum, sed quia verum est.

Pro solutione. Notandum est, actum voluntatis dupliciter posse spectari; Primò, vt est simplex affectus erga aliquod obiectum. Secundò, vt est efficax, vel inefficax; id est, vt habet vim mouendi ad executionem, vel non habet.

Dico Primò, Si actus voluntatis spectetur vt est simplex affectus, non fertur in obiectum sub conditione, sed absolute. Ratio est, Quia non habet esse sub conditione; sed absolute est, vel absolute non est. Si est, debet actu ferri in obiectum; nam tendere in obiectum est actui essenziale. Itaque quod iam existens tendat vel non tendat in obiectum, non pendet ab aliqua conditione. Rursus, si tendit in obiectum, iam obiectum debet absolute habere aliquam rationem boni; nam tribuit actui speciem. Confirmatur; Quia sicuti actus habet aliquam speciem absolute; ita obiectum debet habere aliquam rationem boni absolute. Hinc patet verum esse quod secundo loco docent.

Dico Secundò, Si actus voluntatis spectetur vt est efficax, vel inefficax, sic fertur in obiectum sub conditione. Quod patet experientia: posita enim conditione, actus ille mouet ad executionem; non posita, non mouet. Itaque efficacia non conuenit tali actui, nisi sub conditione. Explico duobus exemplis, Primò, In verbo *Vellem*; vt cum dico, *Vellem tibi dare Canonicatum*; si esses doctus; significo me nunc habere absolutum affectum ad dandum tibi canonicatum, sed non absolute efficacem; qui tamen habet vim causandi affectum efficacem, posita conditione: Tunc enim ex *Vellem*, fieret *Volo efficaciter*. Secundo, In verbo *Volo*; vt, *Volo sis canonicus si es doctus*: vbi, *Volo*, significat affectum simplicem quem habeo ad hoc vt sis canonicus; sed inefficacem, nisi subfit conditio; efficax, si subfit. Est tamen nonnulla differentia inter *Vellem*, & *Volo*; quod *Vellem*, posita conditione immediate causat in creaturis alium affectum, scilicet, *Volo*, qui mouet ad executionem. *Volo* autem, posita conditione, non causat alium affectum, sed immediate mouet ad executionem, vel ponit ipsum effectum. Idem facit, *Vellem*, in Deo; non enim causat alium affectum; sed posita conditione, ipsum *Vellem* fit *Volo*, & parit immediate effectum: Vt cum dico, Deus vellet omnes saluos, si ipsi gratie ipsius cooperarentur: significo Deum habere affectum verum & sincerum erga salutem omnium; hunc tamen affectum non fore efficacem salutis & vite aeternae, nisi posita conditione. Et hoc modo ponitur in Deo proprie voluntas conditionata.

Ex his patet Primò, Quo modo verum sit, affectum voluntatis presentem ferri in obiectum absolute, & quo modo sub conditione: vt simplex enim affectus, fertur absolute; vt efficax, vel inefficax, fertur sub conditione.

Ratio huius diuersitatis est; Quia tendere in obiectum per modum affectus, est conditio realis actui intrinseca, nam tribuit ei speciem; vnde debet illi absolute inesse, si actus sit; neque potest pendere à conditione extrinseca, id est, vt posita conditione conueniat actui; non posita non conueniat, Tendere autem in obiectum tamquam in effectum, seu mouere ad executionem,

non est aliqua conditio intrinseca, sed denominatio extrinseca actus voluntatis; sicut calefacere respectu ignis: vnde potest conuenire actui voluntatis, posita aliqua conditione, absque vlla mutatione illius actus.

Patet Secundò, Verum non esse, nullum dari affectum presentem, qui explicetur per *Vellem*: *Vellem* enim est verbum optandi: qui optat, iam habet aliquem affectum ad id, quod optat. Hic tamen affectus ante conditionem positam est inefficax: posita autem conditione fit efficax sine vlla sui mutatione.

Nec obstat quòd in sensu vel intellectu fortasse non detur actus presentis, qui explicetur simili modo, aut qui tendat sub conditione in obiectum; quia proprium voluntatis est mouere efficaciter ad executionem ex vi presentis affectus. Inuenitur tamen in intellectu aliquid proportionale; vt cum dico; *Iudicarem hoc esse honestum vel licitum*, nisi Scriptura obstaret: significo enim me habere aliquod presentis iudicium, quo hoc ita videtur simile honesto, vt si Scriptura non obstaret, iudicarem esse absolute honestum.

ARTICVLVS II.

Vtrum voluntas sit tantum finis, an etiam mediorum.

Prima Conclusio, Si voluntas accipiat pro ipsa potentia, fertur in finem, & in media.

Secunda Conclusio, si accipiat pro actu voluntatis, proprie tantummodo voluntas est finis. Probat; quia nomen potentiae accommodatum actui, denotat simplicem actum illius potentiae, scilicet, eum qui tendit in id quod per se est obiectum illius potentiae. Sic intellectus dum accipitur pro actu, significat cognitionem principij per se veri: ergo similiter voluntas accepta pro actu, significat volitionem eius quod per se bonum est: hoc autem est finis: ergo voluntas est tantum finis. Vide reliqua apud D. Thomam.

DVBIVM.

Vtrum omnis actus voluntatis versetur circa finem, vel circa medium?

Caietanus hinc putat Scotum sensisse dari aliquem actum voluntatis neutrum, id est, qui neque sit appetitio finis, neque medij. Sed si quis bene aduertat, longè est alia mens Scoti, vt patet ex 1. sentent. di. 1. q. 3. Solùm enim docet, dari medium inter fruitionem & usum; per fruitionem enim, intelligit amorem vltimi finis; per usum, intelligit volitionem mediorum relatorum in vltimum finem. Inter quæ duo reuera datur actus medius, scilicet volitio finis non vltimi, propter suam intrinsecam bonitatem: vt si quis velit reddere depositum, quia id iustum est.

Respondeo itaque, Si loquamur generatim de fine, non datur vllus actus voluntatis neuter, id est, qui neque versetur circa finem, neque circa aliquod medium, ita Caietanus hoc, & alibi.

Probatur Primò, Quia velle aliquid vt finem, est velle illud propter seipsum, seu nõ referendo ad aliud: velle autem medium, est velle propter aliud, non

6
Quomodo
datur actus
voluntatis
conditiona-
tis.

Differentia
inter Vel-
lem & vo-
lo sub con-
ditione.

7
Responso
ad obiectio-
nem.

8

9
Scotus non
ponit voliti-
onem, quia
neque sit
medij neque
finis.

Non datur
actus neu-
ter.

non